

MAGYAR IZRAELITA.

Előfizetési feltételek:

Félévre 3 ujfrt. Egész évre 6 ujfrt. Előfizethetni a szerkesztőség, minden postahivatal, s minden könyvkereskedőnél.

Hirdetmények ára:

2 hasábu petit sorért, egyszer hirdetéssel 10 kr., többszöri hirdetéssel 7 kr. osztr. értékben. Megjelenik minden pénteken.

Felelős szerkesztő s kiadó-tulajdonos!

Dr. ROKONSTEIN LIPÓT, rabbi,

(Szerkesztői iroda: Rombach-utca 1 sz. 1. emelet.)

Válasz a „Pesti Hirnöknek.“

A „Pesti Hirnök“-ben a következőt olvassuk:

„A zsidók tanrendszerének illusztrációjául közöljük a következő beküldött sorokat: A fővárosi izraelita mintaiskolai 7 tanárja közül 2 magyar. Az intézet igazgatója cseh. Ez utóbbinak ismereteit egy bécsi lapban közelebb eléggé megrostálták már. Már két hó óta ez intézetben nem tesznek mást, hanem a jövő hét folytán az előadandó vizsgálati — komédiára készülnek. Az illető szerepeket kiosztják, betanulják és próba előadásokat tartanak. Minden növendéknek a padban meg van jelölve a helye, tudja a felolvasandó művet és a hozzá intézendő kérdéseket, hogy a nyilvános vizsga sikerült előadás legyen. Csak meg ne járjanak úgy, mint ugyan ezen intézet tanítóképzési vizsgájában, hol az illető növendék a vallástanár hozzá intézett kérdésére, azt felelte: „A 8-ik hitcikkre nem nekem, hanem Feisz urnak kell felelnie!“ Ha az izraelita minta iskola igazgatójának egy részről köszönetet mondunk hazafias buzgalmaért. (!) melylyel ez intézetet megmagyarizálta: a tanárok nemzeti öltönyt viselnek, a szülők felszólítottak, hogy gyermekeiket szintén ebben öltöztessék, a tantermek falai honfiaink arcképeivel díszítettek fel, s ugyane termekből bizonyos

más kép eltávolított; úgy más részről megdöbbenésünket kell kinyilatkoztatnunk hogy az iskola komédiávi alacsonyított ki, mihez úgy is nagy hajlamuk van!“

Mi mindig azon nézetben voltunk, hogy ellenségeink, kik minden idejüket arra fordítják, hogy hibáinkat feltalálhassák, igen gyakran segíthetnek rajtunk az által, hogy hibáinkat megmondják.

És azért valóban szívesen olvastuk eleinte a Török Jánosféle lapot, azt vélvén, hogy abban árnyoldalainkat, de egyszersmind nemes tetteinket is megtalálándjuk. De miután láttuk, hogy Török János hibáinkat százszorosán nagyító szemüveggel nézi, hogy továbbá olyanokat is mutat fel keresztény testvéreinknek, mik nem is léteznek, megvetéssel és undorral fordultunk el tőle.

Tisztelt olvasóink még emlékezni fognak tán azon cikkekre, melyet a „Pesti Hirnök“ „egy Izraelita „aláírással“ hozott, és melyet lapunk meg is cáfolt, mely többi közt ezt mondá: „Azért szükségesek honunkban az izraelita cseh tanítók.“ mert nincsenek művelt magyar izraelita tanítók,“ Mi ezt ugyan megcáfoltuk, de nem bírtuk annyira megcáfolni, mint maga a „Pesti Hirnök“ ezen cikkünk elején álló utolsó közlésével, melyben azt mondja: „a izraelita mintaiskolai 7 tanárja közül 2 magyar az igazgató pedig cseh.“ Ezzel Török,

János nolens volens azt bizonyította, hogy nem a csehek azok, kik nálunk a műveltséget terjeszték, hogy tehát nem volt szükséges cseh tanítókat behíni, mert a magyarok sokkal jobban végeztek volna kötelességüket. Török János mint látszik mindent tud, lapjában ellenünk minden ragálmot felvesz; de azt nem akarja tudni és közölni, hogy nem mi magyar izraeliták alakítottuk a tanítói-képezdét és mintaiskolát, hogy még kevésbé voltunk mi azok, kik ide a cseh tanítókat helyezték. — Török János nem említi Dr. Fischer J. L. kereskedelmi vagy Rózsási József elemi és még mások jeles intézeteit, melyekben a tanítványok akkép képeztetnek, hogy a hazának becsületére válandnak, hanem azokat, melyek nélkül szívesen lennének.

Mi sohasem tartottuk jó iskolának a képezdét, a mintaiskolát, vagy Braun W. A. intézetét; mert tudtuk, hogy azokban gyermekeink anyanyelvünkben elhanyagoltatnak; tudtuk, hogy ezek nem tüzték ki maguknak célul édes hazai nyelvünkön a műveltséget terjesztetni; de tudjuk azt is, hogy ez nemcsak az iskolákban van így, hanem a hirdapoknál is; mert ki bátorkodnék oly hallatlan vakmerő lenni és azt állítani, hogy a „Pesti Napló“, „Magyarország“ vagy „Magyar Sajtó“nak ugyanazon iránya volna mint a „Pesti Hírnök“ vagy „Pressé“-nek? — ne —

Az előítéletek kérdéséhez.

Szilas Balhás auguszt 8-kán.

Mióta édes hazánk 12 évi merevedettségéből ismét fölélédt, és ősi alkotmánya szerint összegyűltek a honatyák — a haza jövő sorsa fölött intézkedni annak alkotmányos törvényeit visszahelyezni, azota a már máskor is több ízben megpendített zsidóemancipáció kérdése, valamint az országgyűlési termekben, ugyszinte különféle közlönyeinkben ismételten szőnyegre került.

Jelenleg ugyan még nagy bonyadalmakkal van a haza szent ügye elborítva s nem

tudatik az idő, mikor fognak a nemzet méltányos jogigényei és kívánalmi teljesülni, mindazonáltal a zsidóemancipáció kérdése oly fontos ügyhez illően, előlegesen fejtegetett és taglaltatott. Olvastunk a „Magyar-Izraelita“ lapjaiban számos ily feliratu cikket, „Mik teendőink“ „Mit követelünk mi, és mit követeljenek tőlünk.“ Olvastunk hazánk többi érdeemes közlönyeiben és kitünő és szakavatott egyénektől irt tárgyalásokat, úgy hogy a tárgy már kimerítettnek látszik lenni.

Mindazonáltal magam is bátorkodom szerény nézeteimmel felekezetünk viszonyait kevés szóval érinteni, nem akarok ugyan sem teendőkről sem követelésekről szólani, csupán mindennapi észleletek nyomán indulva a zsidóügy szent igazságához észrevételeimet kapcsolni. — Azon választ nyeredem, hisz már eléggé világos ügyünk igazsága, a hová ezen világosság még eddig nem jutott; oda annak hatása soha sem fog kiterjedni, igen, de mégis a közelmúlt képviselőházi gyűlésben előterjesztett választmányi javaslatnak, hitfelekezetek jogállására vonatkozó tévnyezeteken alapuló szakaszai ellenében remek és ernyedetlen írónk Mezei Mór ur, valamint a lapok nagyon tisztelt szerkesztője által közzétett megjegyzésekre nézve kecségtet bennünket azon remény, hogy a honatyák számtalanszor tanusított mély bölcsesége és igazságszeretete e részben is be fog bizonyulni. — Áttérek a tárgy lényegére, őszintén nyilatkozom.

Tagadhatlan tény, hogy hitsorsosink egy része a honfui érzelmektől nincs kellőleg áthatva, de elvitázhatlan tény az is, hogy az említett tulajdonság nevelés, tudományosság és a társadalmi polgárosodás bizonyos fokát feltételezi. Ezen körülmény tán okot szolgáltatott néhány községben felmerült felekezetbeli surlodásokra; de bünös és valljon nem menthető e felekezetünk azon része, mely szellemi és anyagi erő hiányával nem volt képes a polgárosodás ama fokát elérni, különben is a zsidó korlátolt államjogait véve szemügyre más felekezetbeli felebarátjai nagy részének guny és megvetés tárgya, s nem azon kell e bámulni inkább a józan észnek,

hogy honszeretet helyett gyűlölet nem csirázott szívében, s csodálkozhatunk-e, hogy ép ezen vallása orthodox elveihez hiven ragaszkodó osztály imái- és óhajtásaiban régi elveszett hona helyreállítását, régi szabadsága és függetlensége visszanyerését áhítozza? Nem szenved tehát kétséget, hogy felekezettünk még azon osztálya is, ha honában feltétlenül élvezendi emberi és polgári jogait, hazája hű fiaivá, áldozatkész polgárává válandana.

Engedje tehát a Magyarok és Izráel Istene hogy hazáuk egén rövid idő múlva a szent szabadság hajnala hasadjon s alkotmányos törvényeit visszanyerve, a nemzethatalmas karral szabhasson törvényeket összes polgárai üdvére.

Singer J.

Gyak. orvos.

T Á R C A.

Szállj alá gyűlölet.

Mikor színsz meg már gyűlölet
Hajtani új gyökereket?
Még nem fonnyad mérges sarjad
Az évek ezrede alatt!
Mikor győz le az értelem
Fonákul szőtt hiedelem;
Sárgul az egység pálmája,
Mert gyűlölet árnyékolja?

Tekints fel a magas égre,
Nézz a csillagok szemébe,
Azok egyformán ragyognak,
Egymásra szendén mosolygnak
Hajló füvek, virágok, fák,
Békében egymást karolják
Nem ismernek téged kigyó,
Gyűlölet, te rontó bontó.

Csak az ember örök rabod,
Epés mérgeiddel táplálsz;
Te farkast csinálsz bárnnyból,
Keselyűt szelid galambból,
Es széttéped a nemzetet
Mert örömöd abban leled,
Ha a testvér tízve egymást
Hajhássza a közel romlást.

Nézd a hon szülte gyemeki,
Testvér, s egymást nem szenvedid,
Mert ez zsidó, az keresztény;
Más vallás, de egy a remény;
Reménye egy szebb jobb kornak,
Mely virul majd a magyarnak.
Ó nagy nap szállj le már fényben!
Valósulva a reményben.

De rút gyűlölet, mely táplál,
Ó súlyodj alá pártviszály!
Nemzeten rágódó féreg,
Boldogságot rontó méreg.
Szállj fel honom őrangyala!
S te egyesség szent sugara
Töltsd el fényeddel e hazát
S érleld a béke virágát,

Hogy hirdesse Duna, Kárpát
Magyarhonnak szabadságát!
Szabadság kell a magyarnak!
Bár érte sokan meghaltak, —
De mi nem fogunk megszünni
Szent szabadságunkért küzdeni,
Mert nélküle nincs kikelet,
S boldog nem lehet a nemzet.

Ugy is sokká szenvedett már,
De most egy boldogabb kor vár

Zsarnok nyomta szent hazánkra
 Könnyekbe borult anyánkra.
 Csak gyűlölet ne tépje szét
 A nemzet dobogó keblét.
 Kezet fogjon testvér, barát',
 Így menthetjük meg a hazát.

A n g y a l G y u l a .

Bevezetésül

az „Izraelita-Magyar-Egylet“ által
 rendezett nyilvános felolvasásoknak.

Felolvasatott május hó 11-én 1861.

Tisztelt hallgatóság! azon segédeszközök közé, melyeknek segélye folytán a pesti izr. magyar Egylet azon kittizött célját t. i. magyar nyelv, magyar irodalom és nemzetiszellem hitsorsosink közti terjesztését elérhetni reményli, első sorban számítja a nyilvános felolvasásokat. A nyilvános felolvasásoknak kettős a célja: a főcél abban áll, hogy irodalmi dolgozatok nyilvános felolvasása által a hallgatóságra azon haszon háramlik, hogy a magyar nyelvbeni társalgási járatosságának elnyerése mellett a hallgató nemcsak a nyelv szabályszerű corect és általában a miveltebb magyar nyelvnek minden tulajdonait magáévá teszi, hanem egyuttal ösmerkedik részint más miveltebb nyelvekből gondosan fordított irodalmi dolgozatokkal, melyek nyomtatásban meg nem jelentek, úgy válogatott prózai és költészeti mutatványokkal a jelesebb magyar írók műveiből. A felolvasásoknak mellékcélja pedig az: hogy hitsorsosaink között létező írói tehetségeknek tér és kedv nyujtassék, képességek fejlesztésére, lehető igényeiknek érvényesítésére és közhasznuvá tételére. —

A ki azt hiszi, hogy a magánolvasás pótolhatja a szóbeli előadást, csalatkozik; annyi benne a különbség, mintha egy érdekes tájt egy — habár jelesen sikerült — olajfestvényben látunk, és ugyan azon tájt egy — az optikai szabályoknak tökéletesen megfelelő — panoramában vagy Dioramában szemléljük. A felolvasás az írott szónak plasztikája,

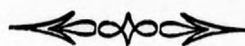
a holt betű alakot ölt, a gondolat eleven lénynyé válik. A képzelődő tehetség, mely a száraz magánolvasásnál egyedüli közvetítője ész és szív közt, a művészeti szóbeli előadásnál nem vétetik annyira igénybe a nyugodt és teljes műélvezet rovására, hanem a mint az ügyes felolvasó az írói dolgozatba életet lehel, a hallgatóra a benyomás és felfogás egy idejű, és a hatás a kedélyre és szellemre egy, könyved és kielégítő. A felolvasandó tárgyakat az irodalomnak, leginkább azon neméből választandjuk, melynek feladata az aeszthetikai izlés és az emberi erkölcsiség terjesztése, a szív és lélek nemesbitése és az emberi szellem emelkedése, de főleg hazafiai érzelmek ébresztése és szilárdítása. Ezekből kittünik, hogy az „Egylet“ a nyilvános felolvasások által a szepet a hasznessal vélte összeköthetni, és itt örömmel említem a poigárisodás és tisztult fogalmak hatását az újabbkori szépirodalomra. A középkorban az irodalom majdnem kizárólag a papság kezében összpontosítva lévén, tisztán tudományos és istenészeti tárgyakkal foglalkozott, csak a vándor lantosoknak, az ugynevezett troubadouroknak megengedett szerelmi dallamaikban a szerelem gyönyöreit és kinjait titokteljes szavakban tolmácsolnia. Mennyire nem ösmerték még a mult század első felében sem a szépirodalom hivatását, — minő szélsőségekre vonatott, mennyire elferdített annak tiszta fogalma! A francia regényirodalom vagy az érzéki botránnyt képviselte, vagy iskolai modorú erkölcsi hittanává vált. A Németen vagy a zárdai szag volt érezhető, vagy a gyermeket ijesztő rémek és kisértetek országában forgott. Az akkori szépirodalom legfőlebb egy kedvező, vagy szerencsétlen szerelmi viszony vázlatának, vagy helyesebben mondva, tény álladékanak elbeszélésére szoritkozott. Az irány, a cél, mely egyeseknek kivételésen szeme előtt lebegett, abban állott: hogy műve végén tanítást vont belőle, mely kedélyt és észet érintetlenül hagyott, és annyi hatással volt az olvasóra, mint egy iskolamesteri intés. Titok volt előttük a szív nemesebb irányzatu képezésének eszközlése, a lélektani szükségességnek kimutatása, — mint magasabb célja minden jobb történeti vagy eszményi regénynek. Titok volt előttük a szépirodalomnak azon magasztos haszna, miszerint annak jól felfogott értelme és hatása nemcsak cselekvényeinkben és életbölcseiségünkben, nemcsak a társodalmi és családí életünknek minden viszonyai és esélyeiben

vilvánul, hanem a legjelentéktelenebb, mint legfontosabb tárgyról hozott ítéletünk, leszédmodorunk testi mozdulataink, sőt öltözködésünk módja annak bélyegét viselendi, és csak ez az, mit műveltségnek, művelt izlésnek nevezhetünk. A régiebb időkben a szépnek csak annyi tért engedtek, annyiban felhasználták a szépirodalomban, a mennyiben a szépség eszméje a képző művészetben bizonyos esztetikamennyiség és mértani szabályokhoz kötve volt, hoi lott korunk szépirodalma nem a szavakban, nem az irányban, nem a viszonyok és tárgyak rajzolatában, hanem a gondolatokban és azokból merített indokokban, melyek hozzá kötvék, keresi becsét. — A költő előtt a szépnek bizonyos tekintetben nincsen határa, mert a halált és az aljos bünt kivéve, al g van az emberi életnek oly helyzete, a természetben oly változat vagy tárgy, melynek a költő egy szép egy nemes oldalát el nem tudná nyerni: a bájoló szűznek első költészeti szerelmének ábrándjai és a fogatlan vén anyóka unokái körében, a falusi lakós csendélete, és a királyi fényes termék zajos gyönyörei, az igénytelen fűszál és a ragyogó nap, az olasz ég és a grönlandi jégtenger, mind meg annyi bő források, melyekből a költő gondolatait meríti melyek által megtanít bennünket a szépet mindenite felismereni, becsülni és lelkünk szívünk némesítésér fordítani. — És ez a modern szépirodalomnak egyik feladata! Van a szépirodalomnak egy más nemesebb célja: az erény serkölcsiség ösmertetése és megbecsülése. Nem a bűnnek palástolásában fekszik annak orvoslása, hanem annak őszinte és élethű világitásában annak okainak lélektani kifürkészésében annak tényleges bebizonyításában: hogy az erény elleni bűn nemcsak az embernek örökös emésztő harca keble Istenével, nemcsak a társaság szégyeni bélyegzete, hanem hogy az erény elleni bűn hódolatának ephemer ördögi élvezetét nyomban követő a nemesebb érzés megvetésének boszuja, az önvádolás, a léleknek legnagyobb kínja, a megbánás, és a kétségbeeséshez, az örültséghez vezető borzasztó hid: az életuntság. A költő, ki a szépirodalomnak ezen nemes irányát követni tudja, és akarja, szembe állítja a bünt az erénnyel, az erkölcsiséget a fejlettséggel, eleven színekkel festi az erkölcsi élet tiszta élvezményenek életképes tartosságát az aljasodás és erkölcsitelenség gyorsan gyilkoló mérgével ellenében, és a költő nem az ol-

-vasó növelésében beszitt alapelveihez, nem élettapasztalataihoz, nem hitéhez, nem műveltségi képzettségéhez folyamodik, hanem egyéniségeieek cselekvényei, és ahoz kötött gondolatai, a lélektani szükségességnek oly láncolatát képezik, melynek meggyőző igazsága az olvasó szívének legtitkosabb hurrjait akaratlanul is megpendítik, és a célja az olvasó ítéletével azonssá válik; mi által nemcsak az erényes ember nemes gondolkozása szilárdítatik és rendíthetlenné tételik, hanem gyakran a legönzöbb, a legmegátolkodottabb materialista bensőn megrendül, — és ez a javuláshoz első reménye.

A szépirodalomnak hatása hazafiai érzelmek ébresztésére és szilárdítására más alkalommal, a mennyibe gyenge erőm engedi, előadni megkísérendem.

Munk Mór.

A móori izr. imola ünnepélyes felszentelése.

F. hó 9 én este 6 órakor a Moóron készült szép izr. imola felszentelésére több százra menő különíthű vendégkoszoru egybegyűlt, midőn a thórák legelől az imola előtt fölállított és a fiatalság s az előjáróság által környezett menyzet alá vittetek hitközség lelkésze s vénei által. Onnét a díszment a dalkarnak a „Mah - Tobu“ eléneklése mellett a templomba vonult, mire a tempiom építése története s a mellette jótékony adakozók s -buzgolkodók névsorát héber, magyar s német nyelven felolvastattak s az alapköbe tételtek. Az alsó kalapácsütést, ő fölsége nevében, tevé az ottan állomásozó es. k. ezredes; a másodikat ottani földesür báró Luzsenszki vjlajos s a 3- at szinte ottan földesurné, Lamberg Teréz grofné nevében, igóztató Szeidel Ignác. Erre Dr. Schlesinger helybeli rabbi velős tartalomdus beavató beszédet tartott, mely az összes hallgatóságot áthatotta; isemét ének következett a jeles énekkar által, és az esteli ima.

Másnsp 250 diszes terítékű lakoma tartatott, melyben Móor összes értelmisége vallás- és rangkülönbség nélkül részt vett, hol a lelkesnél lelkesebb toasztok szavaltattak különösen a szeretett haza atyái, a képviselőkre.

Ez imola építése s létrehozatala körül legnagyobb érdemeket szerzett e hithözság elnöke Dr. Mayer Márton, s mellette erélylyel jártak el Ganzel Fülöp s Pózel Mór úrnok urak. Mi esdjük a Mindenhatótól szombati imánk szerént: „Ó áldanád meg dúsan azokat, kik imolákat alapítanak s építenek Isten sz. neve dicsőítésére. Amen.

R.

N.-Váradon szinte szenteltetett be az ugynevezett magyarzsídó község imaháza ft. Löw Lipót szegedi főrabbi által. A részleteket jövőben közlendjük.

Könyvészet.

Beküldetett: „A magyar izráeliták jeles es biztos jövője.“ Irta Verebi Somu. E kis munka, mely 30 lapot tartalmaz, tiszta igazságot elfogulatlan valóságot s lelkes humanitást lehel. Ezt jobban nem ajánlhatjuk t. olvasóink figyelmébe, mint midőn annak végeikkét teljesen ideiktatjuk, mely következőleg szól:

Szóljunk végül ismét általánosán a magyarországi izraeliták érdekében magunk, vagyis a magyar Országgyűlés részéről teendő intézkedésekről.

Mint mondottuk, sebesen egy népet átalakítani nem lehet — arra is idő kell, hogy az újabb s boldogító reformálási, s újjászülletési elvek foganatosítva lehessenek.

A magyar országgyűlésnek, mint a nemzet képviselőinek tehát érdekében áll, miként azt a megyék legközelebbi szervezésénél örömmel tapasztaltunk, nem csak figyelembe venni az izraelitákat, hanem mind a népképviselőket, mind pedig a közügyeknek közreműködni engedni. S minél előbb őket emancipálni, mint Szegeden az 1848 - diki képviselői országgyűlés elhatározta, azt azonnal jóváhagyni s törvénybe iktatni. Mert Europa népei s a közvélemény nem engedi, hogy oly alkotmányos ország mint miénk, melyet mi élvezünk s mindenkire terjesztünk, éppen az izraelitákat zárni ki abból — ama népet, mely szétdúlt helyzetünkben is, tehetség és vagyonban jelentékeny állást szereztek maguknak. E nézettel s általános kívánattal, mit elődeink

is ezelőtt tizenkét évvel kimondtak, úgy hiszem a nemzet értelmiségének nagyrésze tisztában van.

Igy leend a nemzet méltányos, következetes; így leend e faj valóságosan tagja a nemzettestnek, melynek országa, törvényei, szabadalmi vagy éppen szabadsága és joga élvezetében részesül.

Igy lesz a magyarországi izraelita, mint magyar képes a nyilvánosság minden terén, minden pályáján működni; így leend szellemileg és anyagiilag képes megfelelni saját és közös hivatásának, mely Magyarországon azonosul a magyar nemzetével.

Ha továbbá tér lesz nekik engedve, hogy a gazdaság terén is honpolgárokként működjenek, megfelelnek a várakozásnak; mert, mint családok mindenestre boldogulni akarnak és tudnak is. Hol pedig egyesek boldogok, ott és akkor általuk boldog az egész ország, virágzó a nemzet.

És ha ez mind teljesül mindkét részről — áldani fogják a nemzetet, hogy szabad nemzet lehetnek e szabad és boldog hazában. Nem fognának aztán kívánczolni soha sem németekké, sem semmiféle nemzetté válni, mert századok köték életüket hozzánk, e földhöz jó és balsorsban, melyről mondja még rájuk is Vörösmarty, mint a nemzet nagy költője:

„Áldjon vagy verjen sors keze:

Itt élned, halnod kell!”

Befejezési kiegészítő részül, mely e kor söt pillanatszerű — az az hogy az emantipációt ha lehetne, egy pillanat alatt létesíteni kellene — röpvüljűt értékesíti s a legmagasb fokig becsessé teszi, nagy hazánkfűának, a minden tekintetben dúsgazdag tudományosságú Pulszky Ferencnek a Széchenyi-kerület választóihoz intézett válaszában van hatalmasan kifejezve a magyar izraelita ügyet illetőleg, — mely részletet könyvemben kifejtett nézeteim igazságának diadal érzetével iktatok ide:

S midőn a nemzetiségi viszonyokról szólnak lehetetlen, hogy meg ne említsem azon magyar születésű, testvéreinket is, kiket az 1848-ki törvényhozás az alkotmány sáncaiba belé nem foglalt, azon fajt, mely a régi korban Mózes, a profétákat, az apostolokat s első vértanukat adta az emberi civilizációjának s mely két ezredévi elnyomatás utá

is lángesze által a pénzesarnokot s külföldi hírlapvilágot igazgatja. London városa már kétszer választott zsidót lordmajorjává s Angolhonban s Franciaországban, Hollandban s az északamerikai köztársaságban Mózes vallásának követőit a képviselői házban, a senatus termeiben s a miniszteri padokon székelni látjuk s a magyarok rekesztenék őket ki, ugy is gyenge soraikból? holott örülnünk kellene minden egyes személynek nyerezégén, mely a nemzeti erőt neveli. Csak roszakaróink kívánhatják, hogy a valláskülönbség miatt azokat zárjuk ki a politikai szabadság élvezetéből, kik születésöknél, nyelvöknél s honfiérzelmeiknél fogva magyarok.

Végül ide jegyzem hogy Klapka, Horn Ede, Tisza Kálmán sat., de mint tudjuk az egész jelenlegi nemzeti parlamentet, a felső és alsó házat a magyar izraelita ügyre nézve egyetemesen ugyan azon szellem ösztönzi, vezérli, amely Pulszky Ferencz dicső válaszában van ünepélyesen kifejezve.“

— Beküldetett: *Egyházi szónoklattan*. Használható minden hitfelekezetti lelkészek által. Irta Kun Bertalan, miskolci helvét hitvallásu lelkész; továbbá; *Egyházi beszédek*. Irta Tompa Mihály. Mind a két mű hazánkfia s hitsorsunk miskolci könyvkereskedő kiadásában megjelent, mely jeles művekre fiatal lelkészeinket, kik mindentűt buzognak szent hivatásuknak hazafiui szellemben megfelelelendők, a magyar hitszónoklatot tanulmányozzák és gyakorolják, annál fogva is figyelmeztetjük, mint-hogy az írók nevei elegendő kezességet nyújtanak arra, hogy e művek jeles kézikönyvül használhatók. Kaphatók minden könyvkereskedésben.

— A tanítói kart bátorkodunk előlegesen figyelmeztetni a Sept. elejen a Náthán Izsák könyvkereskedő (váci ut, Marokánház) kiadásában megjelenő „Magyar társalgási nyelvtan“-ra, elemi főiskolák s magántanulók számára, irta Bauer Márkfi Lőrinc, rendes tanító a pesti izr. normáliskolában. A szerző neve, ki a tanítói pályán bokros érdemet szerzett magának, eléggé ajánlja a mű nagy becsét.

— Egyszersmind figyelmeztetjük t. olvasóinkat az épen sajtó alul kikerült röpiratra, melynek címe: „Ueber den Verkauf des Horvátgartens,“ felvilágosításul az ismeretes budai Horvátkert eladásában tett intézkedésekről s arról, miképen lehetne a budai város pénzügye szükségén okszerűn segíteni.

Levelezések.

Somogyban, Julius hava 18-kán 1861.

Ifju korom óta oskola és gyermekbarát lévén, nem mulasztok el semmi alkalmat, mind a nyilvános mind a magánintézeteket meglátogatni, figyelemmel kísérvén a tanítók fáradalmas működését és a tanulók fokokintti szellemi kifejlődését.

A legközelebb mult pesti vásárkor is ezen látvány gyönyörét szerzem magamnak, midőn a pesti és budai oskolákat meglátogatám, valódi örömmel tapasztaltam, hogy az illető tanítók hazánk korszellemének hódólván, hatáskörükben a magyar nyelv minél nagyobb mértékbeni elterjesztését tűzték ki célul maguknak.

Azonban azon szerény észrevételemet bátorkodnám, hogy a hazai történet oktatására nagyobb gondot kellene fordítani; mert ez nemcsak a magyar nyelvészetet előmozdítja, hanem általa a honszeretet és az ebből eredő polgári erények alapja vetetik meg.

Erre bátran ajánlható a derék óbudai tanító Neumann S. A. jeles könyvecskéje (5. kiadás), mely e célnek tökéletesen megfelel.

Sajnos, hogy az oskola vezénylete a fentebbi nyilvános izr. oskolákban még mindig német tanítók kezében van, kik egyszersmind a 4-ik osztályban, és pedig minden tantárgyat német nyelvben tanítanak.

Ez a magyar nyelvre igen ártalmas befolyást gyakorol, mert míg, a tanítványok a főbb osztályokra való szükséges előkészületeket az alsóbb osztályokban megszerzik, azon szerencsétlen helyzetbe jönnek, hogy vagy megszerzett tantárgyaknak kellő hasznát nem vehetik, vagy a legjobb esetben a munka kettős és az eredmény kétes.

A tanítók anyagi állását illetőleg, azt szük és elégtelennek mendhatni; mert mint a pályázatok mutatják, 400, 500 és legfőlebb 600 fr. évi díj van határozva.

Kérdezzük tehát lehet e ebből egy családos apának a házbért, élelmeket, tüzfát, ruházatot stb. fedezni? vagy talán az legyen erre a nyugtató válasz, hogy a tanítók szabad óráikban magánleckék által szerezhetnek mellékjövedelmet? —

De hol a tanító kénytelen mellékfoglalkozásokból élelmet keresni, ott az oskola nem fő — ha-

nem csak mellékes dolog, és ott várni nem lehet, hogy a tanító egész erejét, idejét és gondját ezen szent ügyre fordítja. Vajha, meggondolnák az előjárók és szülék, hogy a mit a tanítónak adnak, saját gyermekeik és ők magok veszik hasznát!!

Reményljük, hogy gyermekeik érdekében a községek részéről e tekintetben is javítás fog történni; mert csak így várhatjuk, hogy a tanítók, anyagi állásuk biztosítva lévén, lankadatlan ügyszeretettel, kitartó buzgalommal, és forró, hazaszeretettel fognak e szent ügyben eljárni, és arra törekedni, hogy a szeretet hazának jó, hasznos és ügyes polgárokat neveljenek.

Isten velünk!

W. J. L.

Vegyes közlemények.

Bükhy Miklós tisztelettel felkéri mindazon honfiakat és honleányokat, kik oly szivesek voltak válogatott műveire, — melynek tiszta jövedelme ifju költőnk és volt honvéd kapitány. Szatmári Pál, — felállítandó siremlékére van szentelve — előfizetési íveket elvállalni, hogy azokat hozzá mielőbb beküldeni sziveskednének, hogy a mű szétküldözését pontosan eszközölhesse. Ugy szintén érintett vál. műveire előfizetést még folyvást elfogad. Lakása Buda — Krisztinaváros — főutca 2-ik sz. alatt.

— A pesti izr. minta főiskolában az évi nyilvános vizsgák e hó 13-án délelőtt s délután számos ügybarát jelenlétében véghez ment. A vizsgák végén jutalomdíjak osztattak ki, mik közt 12 magyar könyvet az „Izraelita-Magyar egyesület“ ré-

széről, azon tanulók számára, kik különösen a magyar tantárgyakban kedvet mutattak; 5 ezüst tallér, melyet Hauser orvos tudor úr a helybeli t. előjáróság nevében azon tanulók közt kiosztott, kik magokat főleg a héber nyelvben kiténtették és két forintot egy neveztetni nem akaró asszonyságtól jutalomdíj megszerzésére egy szegény jó tanuló számára.

A tanítványok száma az I. (a) osztályban 83; az I. (b) osztályban 80; a II. osztályban 95; a III. osztályban 94; a IV. osztályban 82 összesen: 434.

— Temesvárról írják, bár az előjáróság alkotmányosság alapján újra választott, az ugynevezett Gyár-előváros izr. lakosai nemcsak ezen választásban részt nem vettek, sőt ellene tiltakoztak. — Mindenütt szakadás s viszály. Ez ellen a leghatározóv — s gyógyszer csak az általános coordinációban érhetjük el.

— A t. igazgató s tanító urakat ezzennel felkérni bátorkodunk, sziveskedjenek minden tanév végével a fi- s lány-tanoncok osztály szerinti számát velünk közleni, hogy e tekintetben statisztikai adatokkal bírjunk.

A szedők strikje okozza, hogy előbbi két számunk elkéssett, s hogy addig, míg ez megszünik, csak egy ívet adhatunk, s hogy mind a mellett még is elkéséstörténik.

T. előfizetőink engedjék tehát meg, ez nemcsak nálunk, de más — különösen — heti lapoknál szinte fordul elő.

Szerkesztői posta

Sz. S. urnak Pesten. Mint látta, elkéssett.

F. T. urnaknak Pesten. Legközelebb.

S. J. urnak B.-Szilason, csodálkozunk, hogy az előfizetők még eddig nem jöttek.

Ny. Gy. urnak K.-Sz.-Mártonban. Becses közlését a jövőben adjuk. „A zsidók Magyarhonban“ című regény tudunkkal még eddig nem jelent.

S. L. urnak Veszprémben. Jövő számunkban hozzuk.

J. S. előjáró urnak Szegeden. Hazafiúi s baráti üdvözetünk mellett kérjük a szives ígéretet beváltani.

F. J. né urhölgynek Pápán. Bizonyos akadályok miatt csak legközelebb adhatjuk becses munkáját.

R. L. titkár urnak Simándon. Elküldtük a kívánt példányokat, de a 2-ik félévi pénzeket nem kaptuk; kérjük azokat.

N. S. urnak Gyöngyösön. Legközelebb.

Tiszt. St.-D.-L. rabbi urnak Kulán. Szives küldeményét az illetőnek kézbesítettük. Jövőben hozzuk becses sorait.